FÛRÂNÎ (Abdurrahmân bin Muhammed)

Hadîs ve Şafiî mezhebi fıkıh âlimi. Künyesi, Ebü'l-Kâsım olup ismi Abdurrahmân bin Muhammed bin Ahmed bin Fûrân'dır. 388 (m. 998) yılında Merv'de doğup, orada yerleştiği için Mervezî nisbet edildi. Yetmişüç yaşında iken, 461 (m. 1069) yılında Merv'de vefât etti.

Şafiî mezhebi fıkıh âlimlerinin meşhûrlarından Ebû Bekr Kaffâl Şaşi (Kaffâl-ı sagîr) ve Ebû Bekr Mes'ûdî'nin en gözde talebelerinden olan Abdurrahmân Fûrânî, Ali bin Abdullah Taysefûnî ve Ebû Bekr Kaffâl Şaşi Mervezî'den hadîs-i şerîf dinledi. Dört mezhebin fıkıh bilgilerinin inceliklerine vâkıf oldu. Şafiî mezhebinde mutlak müctehid ile müntesib müctehid arasında bir derece olan eshâb-ı vücûhtan sayıldı. Hadîs ilminde zamanının ileri gelenlerinden idi. İmâm-ül-Haremeyn Cuveynî, onun ders halkasına iştirâk ederdi. Merv'de tâliblerine ders verirdi. Allahü teâlânın dinini öğrenmek ve öğretmek için çalışır, onun rızâsını kazanmaya gayret ederdi. Din adına yanlış bir söz söyleyeni susturur, sapıklara güzel cevaplar verirdi. Vaktini, yalnız Allahü teâlânın, rızâsına uygun işler için harcardı. Güzel ahlâkıyla insanlara örnek olur, te'sîri tez görülen nasihatlerde bulunurdu. Fazla mal kazanmak için vaktini zayi etmez. Az mala kanâat ederdi. Eline geçenin ihtiyâcından fazla olan miktarını fakirlere sadaka olarak dağıtırdı, insanlara yaptığı nasihatlerinde doğruyu öğrenmeyenin yanlış şeylere inanmaktan kurtulamayacağını bildirir, dinlerini Ehl-i sünnet âlimlerinden ve kitaplarından öğrenmelerini tenbîh ederdi.

Birçok talebe yetiştirdi. Bunlar, zamanlarının en yüksek âlimleri oldular. Bağdad Nizâmiyye Medresesi'nde Ebû İshâk Şîrâzî'den sonra müderris olan ve hocasının kitabına ilâveler yapan Ebû Sa'd Abdurrahmân Mütevellâ, Şafiî mezhebinde hadîs ve fıkıh âlimi Muhyü's-sünne Begâvî, İmâm-ı Kuşeyrî hazretlerinin oğlu Abdülmünım bin Ebi'l-Kâsım Kuşeyrî, Zâhir bin Tâhir, Abdurrahmân bin Ömer Mervezî, Müezzin Ebû Saîd bin Ebî Sâlih, Ali bin Ahmed Rûyânî ve daha birçok âlim onun talebeleri arasındadır. Bu talebelerinin çoğu sika (güvenilir) âlimlerden sayılmış ve kendilerinden rivâyetlerde bulunulmuştur.

Yetiştirmiş olduğu eşsiz ilim sahibi talebeleri yanında, değişik ilimlere dâir pek kıymetli eserler de yazan Abdurrahmân Fûrânî'nin "Kitâb-ül-ibâne", "Kitâb-ül-umde", "Esrâr-ül-belâga" ve "Kitâb-ül-amel" adlı kitapları tanınmaktadır. "Kitâb-ül-ibâne", Şafiî mezhebinin temel kitaplarındandır. Birçok şerh ve ilâveleri yapılmıştır. Talebelerinden Ebû Sa'd Mutevellâ'nın "Tetimme" adlı eseri bunlar arasındadır.

□□□□□□□□□□□□□□□□□□□□□□□□

1) Tabakât-üş-Şâfiiyye cild-5, sh. 109

2) Tabakât-ül-fukahâ (Esnevî) cild-2, sh. 255

3) Vefeyât-ül-a'yân cild-3, sh. 132

4) Şezerât-üz-zeheb cild-3, sh. 309

5) El-Bidâye ven-nihâye cild-12, sh. 98

6) Mu'cem-ül-müellifîn cild-5, sh. 169

7) Keşf-üz-zünûn sh. 84, 1441